

DEN NORSKE KIRKE

Hamar bispedømmeråd

Hamar biskop

Fornyings- administrasjons- og kirkedepartementet
Kirkeavdelingen
Postboks 8004 Dep
0030 OSLO

Dato: 23.10.2013

Vår ref: 13/257-21 JAJ

Deres ref: 13/1232-

Høringsvar fra Hamar biskop og Hamar bispedømmeråd vedr tjenestebolig- og bopliktordningen for prestene

Hamar bispedømmeråd (HBDR) og Hamar biskop viser til brev av 21. mai 2013 fra Det kongelige fornyings-, administrasjons- og kirkedepartement (FAD) vedlagt høringsnotat om tjenestebolig- og bopliktordningen for prestene. Frist for høringsinstansene ble satt til 15. oktober 2013, i brev fra FAD av 20. juni 2013 ble HBDR innvilget utsatt frist til 23. oktober 2013 med å inngi høringssvar.

HBDRs administrasjon sendte høringsnotatet ut til alle proster, fagforeningene og boligombudet med ønske om uttalelser til saken. Videre har saken vært gjenstand for behandling i henholdsvis Kontaktmøtet mellom arbeidsgiver og arbeidstakerrepresentantene og i prostemøtet. På denne bakgrunn ble det utarbeidet forslag til høringsuttalelse, som ble lagt fram for endelig behandling i bispedømmerådets møte 21. oktober 2013 – saksnr 055/13. Stiftsdirektøren ble der gitt fullmakt til å utarbeide høringssvar til FAD basert på bispedømmerådets vedtak. Hamar biskop slutter seg til høringssvaret fra Hamar bispedømmeråd.

Høringssvar

Av hensyn til opprettholdelse av en reelt landsdekkende folkekirke vil ikke Hamar bispedømmeråd og Hamar biskop støtte departementets primærstandpunkt om at boplikten, i sin helhet, skal avvikles. Det er i hovedsak kirkens behov som må være førende for om denne ordningen skal videreføres eller ikke. HBDR og Hamar biskop anser dog at en revidering av boplikt- og tjenesteboligordningen i sin nåværende form er ønskelig.

Vurdering

HBDR og Hamar biskop finner det naturlig å drøfte denne saken i tre perspektiver: Den generelle boplikten, tjenesteboligordningen og de kirke- og kulturhistorisk mest verdifulle prestegårdene.

Den generelle boplikten

Den lokale prestens tilstedeværelse i og for menigheten presten skal betjene er viktig for å opprettholde folkekirkens legitimitet. Det er avgjørende at presten har inngående kjennskap til de lokale forhold i menighetene den enkelte prest skal betjene. Samtidig har presterollen utviklet seg mer i retning av en «vanlig» lønsmottaker gjennom de reguleringer av arbeidsvilkårene som har skjedd de senere årene. Man kan ikke lenger forvente at en prest skal være tilgjengelig på helkontinuerlig basis. Det er vanskelig å se at denne utviklingen vil bli reversert. Det kan således oppleves som et misforhold mellom kravet til boplikt i en bestemt bolig og de endrede arbeidsvilkårene. Etter nåværende tjenesteordning for menighetsprester har prestene plikt til å bo innenfor tjenstedistriktet (prostiet). Det kan være naturlig å opprettholde plikten til å bo innenfor prostiet, både av beredskapshensyn og av hensyn til rimelig nærhet til menigheten. En generell boplikt for det store flertallet av prester til bestemte boliger kan dog vurderes som rigid og lite fleksibel for mange potensielle stillingsinnehavere.

Boplikten kan anses som en begrensning for den enkelte medarbeider. En avvikling av boplikten kan da oppleves som grunnleggende positivt for prestene. Man kan da enklere opparbeide seg kapital ved å bo, vedlikeholde og nedbetale egen bolig. Det kan også være positivt med tanke på årene etter at man går av med pensjon og uansett måtte ha flyttet ut av tjenesteboligen.

På den annen side uttrykker høringsuttalelsene fra prestenes fagforeninger at boligordningen blir vurdert som positiv av prestene. Det gir en forutsigbarhet for at boligsituasjonen er avklart når man begynner i sine stillinger og den lave husleien, uten fordelsbeskatning, er et privilegium. Prestene varsler krav om kompensatoriske ordninger ved bortfall av dette godet.

Tjenesteboligordningen

Hovedmålet for de bevilgninger staten gir til prestatjenesten er beskrevet slik i statsbudsjettet for 2013 (utdrag):

«...alle menigheter i Den norske kirke skal ha fast geistlig betjening, slik at tjenesten er nærværende i alle lokalsamfunn...»

Det er Hamar bispedømmeråds ansvar å besørge dette i vårt område, ved å føre en fornuftig personalpolitikk innenfor de rammer man har til rådighet. Det er gjennom å rekruttere godt kvalifiserte prester og beholde disse at målet kan nås. Det er også på denne bakgrunn interessene og prioriteringene må veie tyngst hva angår anvendelse av tjenestebolig for prester. Det er nettopp det å skaffe prest til menighetene som er hensikten med en boligordning, det må også sies at dette er hovedformålet til OVF.

En ordning for tjenestebolig er et av de verktøy vår organisasjon trenger for å oppnå målet om full prestedekning. Dette medfører ikke at det vil være naturlig å tilby tjenestebolig i alle stillinger, men der dette vil kunne være avgjørende for å rekruttere de gode medarbeiderne. Det vurderes derfor ikke som aktuelt å opprette en ordning der presten har rett til tjenestebolig, men at det til et antall stillinger kunngjøres at tjenestebolig tilbys ved behov. Sannsynligvis bør det opprettholdes et tilbud om tjenestebolig i befolkningstynne områder der tilbudet av egnede boliger er smalere enn i tettere befolkede strøk. Det kan også være aktuelt å tilby tjenestebolig i enkelte tilfeller der det oppleves som spesielt dyrt, for eksempel for en ung kapellan, å bosette seg.

Bispedømmerådet vil i de fleste tilfeller være best skikket til å vurdere om tilbud

om tjenestebolig til ulike stillinger kan være et alternativ. Det synes naturlig at arbeidsgivers behov for rekruttering skal være førende for denne ressursbruken. Det er dog OVF som bør være forvalter av boligordningen. OVFs formål er at fondets verdier skal komme Den norske kirke til gode, i hovedsak ved å holde prestene med boliger. Dette er også hjemlet i Grunnlovens § 106 og stadfestet senest av dom i Høyesterett 12/5-2010. Det kan oppleves en risiko for at en generell avvikling av boplikten for prestene vil bidra til å gjenåpne diskursen om eierskapet til fondets verdier.

OVF er en profesjonell eiendomsforvalter, og det synes lite ressursvarende om bispedømmene eventuelt skulle måtte overta slike oppgaver. Bispedømmene, OVF og kommunene må fortsatt virke sammen for å finne gode løsninger på feltet. Det må være en forutsetning for kommunene og for OVF, som eventuelt må stille tjenestebolig til disposisjon, slik det følger av Kirkelovens § 33, at det er en viss forutsigbarhet i hvilke stillinger dette gjelder.

Hvis et bortfall av den generelle boplikten medfører en overgang til markedsmessig husleie, kan man se for seg at det vil være nødvendig å kompensere økt husleie med høyere lønn eller andre ordninger. Samtidig bør man også her legge rekrutteringsperspektivet til grunn. Det trenger ikke nødvendigvis være noen automatikk i at bortfall av gunstig husleie skal medføre høyere avlønning av hele presteskapet. Det er privatøkonomiske mekanismer som trekker i motsatt retning som nevnt i avsnitt om generell boplikt. Det er dog opplagt at det vil bli krevd kompensasjon til de prester som velger å fortsette å bo i den boligen der de har hatt boplikt, hvis de får økt husleie og eventuelt blir fordelsbeskattet. Det vil jo endre de forutsetninger som var til stede da de mottok tilbud om stilling.

Det synes noe urimelig når FAD mener at bispedømmerådene skal få reduserte administrative kostnader ved en avvikling av boplikten. Det er opplagt at det vil være korrekt hvis alle prester, uten unntak, selv må skaffe seg bolig. De ordningene som skisseres ovenfor vil sannsynligvis tvert i mot øke arbeidsgivers rolle i tjenesteboligsaker og medføre økte administrative kostnader. Det er vanskelig å tallfeste dette før de praktiske konsekvenser er mer klarlagt.

Det er ikke usannsynlig at arbeidsgivers utgifter til presteskapet gjennom lønn og andre typer økonomiske incentiver, vil øke med den skisserte endringen i boligordningen. Det er naturlig at dette blir kompensert med økte bevilgninger til bispedømmerådene.

De kirke- og kulturhistorisk mest verdifulle prestegårdene

I et folkekirkelig perspektiv vil mange hevde at det er særs viktig at det er «lys i prestegården». Prestegårdene er identitetsbærere og tilhørighetsskapende i samforståelsen mellom kirke og folk. Den kulturelle og kirkelige arven de gamle prestegårdene representerer holdes best i hevd med at de bebos av stedets prest. Det vil ikke gi samme symbolkraft om eiendommen eies og bebos av private. Det kan antas at det vil være ca et dusin prestegårder i Hamar bispedømme som OVF vil definere som særlige verdifulle i denne sammenheng.

Det vurderes derfor som ønskelig å opprettholde boplikt til disse eiendommene. Det medfører at det vil være uttrykkelig klart i forbindelse med utlysning av de stillinger med slik boplikt at fritak fra boplikt helt unntaksvis vil bli innvilget. Hvis man på et tidspunkt da finner ut at man ikke vil bo i disse boligene, må man da søke seg til andre stillinger.

Dette må nødvendigvis kreve store forbedringer i OVF's forvaltning av eiendommene. Eiendommene må oppleves som funksjonelle å leve i, de må være godt vedlikeholdt, det må ytes tilskudd eller lages ordninger som gjør at utgifter til strøm og oppvarming holdes på et normalnivå for den enkelte prest, det må også legges til rette for at skjøtting av utearealene ikke blir en urimelig belastning for presten. Eiendommene må være attraktive å bebo, presten må ikke oppleve at hans hovedfunksjon er å være vaktmester for OVF. Hvis dette innfris vurderes det som sannsynlig at det ikke vil være negativt i rekrutteringsøyemed med boplikt til disse eiendommene, kanskje det til og med kan være rekrutteringsfremmende.

Konklusjon

- 1) Hamar bispedømmeråd ønsker ikke at bopliktordningen avvikles i sin helhet, men at den videreføres i revidert form. Boplikt innenfor tjenstedistriktet opprettholdes.
- 2) Hamar bispedømmeråd anbefaler at bispedømmene gis myndighet til å tilby tjenestebolig til de stillinger hvor man vurderer dette som fremmende for rekruttering. Dette må selvsagt skje i forståelse med OVF og kommunene. Det forutsettes at OVF's hovedformål, å sørge for at prestene har gode boliger, videreføres. Det må kunne forventes at OVF kan forvalte flere ulike boligordninger i framtiden. Kommunenes plikt til å stille tjenestebolig til disposisjon på utvalgte steder bør opprettholdes.
- 3) Det må utarbeides kompensasjonsordninger med tanke på at boutgiftene til de ansatte vil øke ved bortfall av dagens ordning.
- 4) Hamar bispedømmeråd anbefaler at det opprettholdes boplikt til de kirke- og kulturhistorisk mest verdifulle prestegårdene. Denne boplikten må forvaltes strengt. Det må pålegges god forvaltning av disse eiendommene, og det må utformes gunstige ordninger for å bo der, slik at det gjøres attraktivt å inneha stillinger med boplikt.
- 5) Prestene som i dag bor i boliger med boplikt må gis anledning til å velge om de ønsker å fraflytte boligen, erverve seg eiendommen gjennom kjøp eller bli boende så lenge de blir i stillingen. Dette vil medføre at det blir en lengre overgangsperiode hvor man kan tilpasse ordningen etter hva som oppleves som formålstjenlig.

Med vennlig hilsen,

Solveig Fiske
biskop

for Siv S. Birkeland e.f
stiftsdirektør